

Observatoriul este de două ori în
septimana, miercuri si sambata.

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu
cu post'a in laintrulu monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In strainatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a si a
trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariulu
Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 36.

Sibiu, 5/17 Maiu 1879.

Anulu II.

Limb'a bisericesca, că cestiune eminentu nationale.

Intre pucinele puncte luminose din istoria mai
preste totu tragica a natiunei noastre se vede unulu,
pentru care ne fericescu toate poporale civilisate,
era acela e, că limb'a sacra a bisericeii este in-
telésa binisoru chiaru si de multimea ce nu a in-
vetiatu nici-odata carte; ea este identica cu limb'a
nostra nationale.

Că se scia si neromanii, ce intielegemu noi
prin limb'a sacra, premittemu aci din capulu locului,
că sub acesta nu intielegemu numai; că de ex. la
protestanti, limb'a din vechiulu si noulu testamentu,
ci neasemenatu mai multu. In biserica resaritena
de ambele confessiuni din cartile scrise in limb'a
sacra se pote compune o mica biblioteca. Ince-
pendu dela Orologiu (Breviarium, slav. Ceasoslovu)
pana la miculu Catavasieru din man'a cantaretului si
pana la cartea dogmeloru si la a canóneloru (drep-
tulu canonicu), toate sunt limb'a sacra, si noi pe
toate le avemu traduse si introduse de seculi in bi-
sericele si scolele nostre, in viatia nostra religiósă
si natională.

Stralini nostri intru intieptiunea si devo-
tamentulu lor pentru existenti'a si conservarea
nostra, in midiolocu lupteloru cumplite, intre care
au trecutu ei din acesta vale a lacrimeloru, dupace
au scuturatu limb'a slavica de pre cerbicea lor,
ne lasara relative la limb'a sacra doue invetiaturi
salutarie si sublime: 1) Ca si acestei limbi se i se
deschida cale către progressu in mesur'a in care
va fi inaintandu limb'a nostra nationale in toate
celelalte ramuri ale vietiei omenesci; că inse 2)
reformele ce s'aru introduce in limb'a bisericesca,
nu cumva se fia arbitrarie, nu introduse de persóne
singuratic, prin care s'aru potea periclita, nu numai
dogmele religiunei, credinti'a, ci chiaru si mo-
ral'a christiana, fóra care nu este si nu pote
fi viatia demna de omu, si fóra care orice statu
ajunge mai curendu sau mai tardiu, la sórtea Turciei
moderne, sau si mai reu.

Limb'a nostra bisericesca de astadi se stabili
mai pe urma in secolulu trecut. Dura sunt acuma
50 de ani, de candu prea fericitulu Veniaminu
Costache, fostulu mitropolitu alu Moldovei, pana
in anulu 1842 se ocupase cu ide'a unei traduceri
nove a cartiloru bisericesci. Elu insusi se incercase
a traduce pe unele, mai pe urma isi concentra tota

grija, că se vedea tradusa si tiparita cartea de
canón Pidalion.

Sunt 45 de ani, de candu la Blasiu se facu
incercarea de a se traduce din nou deocamdata
numai psaltirea si a se tipari cu litere latine.
Sciutu este, că nici intr'o psaltire din cele vechi
traductiunea din jidovesce nu este exacta, era pe
alocurea chiaru falsificata.

De atunci s'au facutu, precum arataseramu cu
alta ocaziune, mai multe incercari de a se traduce
din nou cartile sacre, pana candu estimpu s. sinodu
alu bisericeii autocephale romane si cu decisiunea
sa de a se traduce din nou toate cartile sacre in-
cependu dela Biblia pana la cea mai mica carte
de rogatiune. Clerurile si poporulu astépta cu doru
că se vedea catu mai curendu realisata acea deci-
siune datatoria de viatia. Problem'a este, pre catu
de grea si delicata, tocma pe atata si sublime. Ea
este grea, căci la deslegarea ei se ceru barbati
din cei mai eruditi, cunoscatu de limbile orientali
si de câteva moderne, cari au aprofundatu totu-
odata misteriele celoru doue limbi antice, sacre,
ebraica si elina, ageri exegeti si buni istorici.

Asia dara aci ne aflamu in faci'a unui eveni-
mentu religiosu si totuodata nationale, din cele mai
mari in vietia nostra de aproape 1800 de ani in
acestea tieri.

Ce vi se pare inse, că de cativa ani o fra-
ctiune minima, nisce ómeni corciti si degenerati
din regiuni ungurene, locuite amestecatu de ruteni,
romani si magiari, au cutediatu a se apuca se tra-
duca scripturile si cartile nostre rituali, nu in limb'a
romanésca, ci in cea magiara, nici nu pentru usulu
poporulu magiaru, carele nu are nici-o trebuintia
de acelea traductiuni, ci pentru usulu poporulu
romanescu si alu celorlalte popóra de ritulu orien-
tale. Acesta fapta rebella si anarchica pe terenulu
bisericescu a fostu denuntiata de mai multe ori
prin press'a periodica, nu numai in dilele nostre,
ci si inainte cu 10 si chiaru cu 35 de ani.

Cine a tradusu acelea carti? Cum sunt tra-
duse? Cu a cui auctoritate si binecuvantare ecle-
siastica au petrundu ele in câteva biserici rutene
si romanesce din Ungaria? Nu noi, ci natiunea
intrega astépta respunsu curatu si respicatu la in-
trebarile acestea.

In 21 Decembre 1878 Mihailu Radu si com-
pliciti dau sub Nr. 176 petitiune către comunitatea

bisericesca gr.-catholica din Satmaru, prin care pre-
tindu, că atatu in biserica, catu si la ingropatiuni
romanesce si rutenesci gr.-cath. se se introduce si
limb'a magiara, din cauza că romanii si ruteni nu
si-aru mai intielege limb'a lor maternă. Adunarea
lua petitiunea in desbatere si la propunerea lui
Vas. Ovári decise, că se se introduce limb'a ma-
giara in biserici si la ingropatiuni. Motive: Dreptulu
canonicu gr.-catholicu nu opresce folosirea limbiloru
pe care le intielegu poporeni; membrii comunitatii
bisericesce romano-rutene din Satmaru cunosc si
limb'a magiara; se cere că si cei de alte con-
fessiuni se intielega servitiulu ddieescu de ritulu
orientale. Dupa acestea sofisme miserabili comuni-
tatea mai decise că din gratia, se trimita la epis-
copia cinci deputati, prin cari se i descopere vointia
sa. Din 37 membrii adunati, 32 au cutediatu a
vota pentru acestea secaturi in numele intregi
comunitati, 1 membru avu curagiulu a respinge
proponerile, era 4 insi se abtinura dela votu.

Dupa acestea se alesera cei 5 membrii ai de-
putatiunei. Datu in Satmaru 22 Dec. 1878.

Pe temeiulu decisiunei luate, deputatii com-
pusera unu memorialu către consistoriu, in care
marturisescu indata la inceputu cu adeverata naivi-
tate de ómeni prosti, că membrii acelei comune
au traitu totudeauna in ura si certe, că inse acum
odata s'au inoitu la unu scopu: că se bage limb'a
magiara in biserica lor. Bine se fia sciutu: de-
putatiunea nu merge la episcopia că se cera vreo
permisiune, nicidecum, ci că si cum jupanii cura-
tori aru sta in acelasiu rang si aru avea aceeasi
jurisdictiune că si episcopulu si consistoriulu, ei
numai comunica decisiunea lor.

Ba totusi: deputatii ceru dela episcopu, că se
dea porunca persóneloru bisericesce in sensulu deci-
siunei luate de comun'a lor, adeca episcopulu si
consistoriulu se se degrade la starea de executoru
alu vointiei catoruva renegati. Memorialulu lor
porta dat'a din 26 Ianuariu 1879. Vede ori-cine,
că toate acestea intrige era preparate de timpuriu
prin o mana lunga, de inainte cu 15 si 20 de
ani, in care timpu ordinariatul si consistoriulu
respectivu au avutu cele mai mari neplaceri cu
ómeni de aceia perduti, era parochii lor au sufe-
ritu torturi sufletesci, de care prea pucini ómeni
potu ave idea.

Avemu se punemu umeru la umeru, pentru că

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Victimele guvernului pasialeloru.

Naratiune istorica de: C. Bolanden.

Trad. de: J. Marchesiu.

In primaver'a anului 1875, in provincie Bosni'a
si Hertiegovin'a toate spiritele erau ocupate de o nespusa
iritatiune. Poporulu incepuse a se desteptá din letargia
si a si cunosce starea sa miserabila. Tirania turciloru
deveni asia de neomenósă, in catu poporulu erupse cu
furia nespusa. Flacar'a resbelulu civile de la inceputu
se incinse numai pe unu teritoriu anumitu alu Hertie-
govinei. Bosni'a deocamdata remase liniscita. In Se-
rajevo, capital'a Bosniei in dilele acelea inaintea unui
edificiu publicu aparú unu individuu streinu, inbracatu
in vestminte elegante, de o talia svelta si cu o cautatura
inteligenta. Elu privia cu atentiune pe poporulu ce
undulá pe strade. De odata, pe neasteptate i se pre-
senta cu unu pachetu unu individuu, acarui fisionomia
in urm'a arsitiei sórelui era cam bruneta. Individulu
acesta se adresa privitoriulu cu urmatoarele cuvinte in
limb'a francesca.

— Buna diu'a dle Piccolo!

— Buna diu'a dle Osterman! Imi facusi o sur-
prindere placuta, de ore ce eu te credeamu in Paris,
respunse surprinsu strainulu.

— Am parassitu Parisulu, replica Osterman, cu
scopu de a cerceta Bosni'a in interesulu artei ce o pro-
fesedeu. Am de cugetu a studiá frumseti'a naturei aci,
căci voi se facu o colectiune de tablouri, schitiandu
unele positiuni pitoresce din acesta provincia romantica.

— Asia dar' ai de cugetu a petrece mai multu
timpu aci, reflecta Piccolo.

— Acesta depinde dela inpregiurari.

— Ce bucuria pentru mine, replica Piccolo, me

bucuru de acesta revedere, pentru ca sunt convinsu, ca
in societatea dtale voi gustá multa placere, de orece
conversatiunea dtale placuta si amusanta din Paris nu
o potu uitá. Iti vei mai aduce aminte cate momente
dulci ampetrecutu in Paris in galeri'a de tablouri,
explicandu-mi sublim'a arta a picturii.

Me simtiu veselu prin cele ce-mi spui, respunse
artistulu modestu.

— Nu esageredu! me bucuru de intalnirea acesta.
Unde esti incuatiuratu?

— Deocamdata in ospetaria si din caus'a acesta si
portu pachetulu acesta cu mine, de orece nu am nici o
incredere in ospetarii turcesci.

— Permite-mi se vediu tablourile dtale?

Artistulu desfach pachetulu. — Piccolo privi cu
interesu desemnurile fine si frumose.

— Ah catu e de sublimu — esclama Piccolo —
intr'adeveru dta esti unu geniu, acesta se pote observá
si din lucrurile dtale: te rogu deci se bine-voiesci a te
mutá cu locuinti'a la mine, iti voi pune la dispositiune
apartamentulu celu mai acomodat, unde nu te va
conturbá nimenea, deci cugetu că nu vei refusa invi-
tarea mea.

— Iti multamescu pentru bunavointi'a manifestata,
inse o primescu numai cu acea conditiune, deca pentru
apartamentulu respectivu voi plati eu.

— Fia, pentru ca vediu, ca d-ta esti ambitiosu.

Sgomotulu din apropiere intrerupse conversatiunea
amiciloru nostrii. Se apropiá o grupa inposanta de
ómeni. Inainte mergeau doui soldati inarmati, cu pri-
viri selbatice. Intre acesti doui soldati mergea unu
barbatu, la parere foarte obositu. Tali'a lui inalta era
inelita cu o mant'a lunga si neagra, ce era acoperita
de prafu. — Genunchii i tremurau de slabitiunea ce-lu
coprinsese. Din toate poterile sale se incerca se pasiésca
mai iute, fiindu ca soldatii erau foarte necrutatori facia
de dinsulu, inpingendu-lu de spate intr'unu modu foarte
brutalu. Glót'a lu-urmá; mai pe toate buzele se ivi unu
risu sarcasticu, din care se potea deduce, ca tractarea
acesta brutala le facea placere. — Glót'a ajunse in apro-

piarea amiciloru nostrii, o muiere din glóta dete nefe-
ricitulu o póma spre a se recori, inse póma acesta
indata i fu luata cu forti'a de unu soldatu. *)

— Retrageti-ve, căni de chrestini! racni unu altu
soldatu — privindu la o ceta de crestini cari compu-
neau escort'a — de va si perí acesta, nu va fi nici unu
pecatu. Victim'a brutalitatii neomenósă era déjà asia de
obosita, in catu nu potú se-si continue calea, ci cu lacrimi
in ochi disese.

— Ve rogu se-mi permiteti pucinu repaosu, căci
nu mai pot merge. Soldatii, intre injuraturile cele
mai inforátore fura constrinsi a pausa pucinu.

Osterman privindu scen'a barbara deveni foarte
iritatu si se apropia de glóta, că se se informadie
despre caus'a acestei maltratar, si observandu pe unu
turcu in apropierea sa, i adresa urmatoarele cuvinte:

— Omulu acesta va fi de siguru vreunu criminalistu
asassinu său altu-ceva. — Turculu, carui'a i
erau adresate aceste cuvinte, isi indrepta privirea
asupra lui, fara a-i raspunde ceva. — Osterman inse
aflá unu midilocu foarte bunu spre a i deschide gur'a.
— La privirea unei monete de argintu turculu deveni
mai binevoitoru.

— Cine e acesta pe care-lu escortedia? — intreba
éras Osterman.

— Unu omu foarte periculosu, care se opune
mandateloru pasiei — unu preotu — replica turculu.

— Unu preotu? dar ce a facutu?

— A desconsideratu ordinatiunile pasiei — reflecta
turculu. — A predicatu, a servitu miss'a, a marturissitu,
a cercetat pe cei morbosi, de si acestea sunt oprite
strictu prin legile nostre.

— Asia, asia! accentua Osterman, suprimandu'si

*) De altcum barbari'a guvernului pasiaseloru
luase dimensiuni asia de mari, in catu in anulu 1876
atacă si bisericele chrestiniloru, jefuindu in frunte cu
pasi'a Nachit, si uciudu pe toti cari isi aflasera refugiu
acolo — („Polit. Correspondenz“ 1876, Februariu.)

se ne conservamă limb'a bisericească, se o tinemă susu și tare la înaltimea vocatiunei sublime, date ei de însuși Dumnezeu.

Revista politica.

Sibiin, 16 Maiu st. n. 1879.

Consumatum est! Proiectul de magiarsare a fost primit și în cas'a magnatilor din B.-Pest'a fara nici o modificare, așa precum îl adoptase camer'a deputatilor. Nu mai lipsește acum, decatu sanctiunea monarhului, pentru că acela proiectu de lege se fia promulgatu și se între în vigóre de lege. Cei patru prelati ai bisericeii noastre nationale: Vancea, Miron, Metianu și Mihali, cari s'au dusu la B.-Pest'a pentru că se usodie de loculu și votulu ce le compete loru în cas'a magnatilor, si-au împlinitu datori'a și au combatutu cu argumente tari acelu fatalu proiectu de lege, fara înse se fi ajunsu la vreunu resultatu realu, adeca se înduplece pe cas'a magnatilor se tréca la ordinea dilei preste elu.

Atatu din cele petrecute în camer'a deputatilor, catu și în aceea a magnatilor cu ocaziunea desbaterei asupra proiectului de magiarsare, natiunea romana în genere, ér' prelatii și deputatii romani în specie s'au potutu convinge odata mai multu, ca dela actualulu sistem de guvernare, care domnește în Ungari'a și Transilvani'a, nu se pôte așteptá la nimicu bunu. Fia cererile ei ori catu de juste, fia pretensiunile ei ori catu de legitime, natiunea romana este ignorata, desmostenita și proscria în propria sa patrie.

Luandu în seriósă considerare cele ce s'au petrecutu dela 1872 încóce și cu deosebire purtarea ungurilor fatia cu noi în tempulu din urma întrebam: Déca mai potú fi între noi ómeni atatu de creduli și de naivi, cari se créda, ca prin aceea ca natiunea romana va capitulá fara conditiune si-si va tramite vre-o cativa deputati romani din Transilvani'a în diet'a din B.-Pest'a, isi va ameliorá catusi de pucinu situatiunea ce i s'au creatu? Déca vocea natiunei ce s'au manifestatu prin graiulu prelatilor dusi la Vien'a a fostu ascultata dar' n'au fostu apretiatá, déca în parlamentulu ungurescu s'au decretatu mórtea natiunei romane, mai potemu noi óre așteptá cá se ni se faca dreptate?

Insistam a sustinerea și repetam si cu acésta ocaziune ca: de órece blestemulu faptei rele este cá ea se nasca fapte și mai rele, noi romani si înpreuna cu noi si celelalte nationalitati nedreptatite, n'au ce mai așteptá dela parlamentulu ungurescu, ci retragendu-se si întarindu-se în positiunile loru defensive se aștepte momentulu propice, în care actiunea loru pe terenulu politicu va fi o necesitate imperativa, simtita de monarhi'a întréga, asia precum se simte astadi cá o necesitate imperativa intrarea în actiune a boemilor, cari au statutu în defensivă și s'au retrasu pe terenulu passivitatii în decursu de 17 ani.

Pana atunci se urmamă esemplulu boemilor

iritatiunea, dar nu aveti vre-o trasura, cá se transportati pe acestu nefericitu la loculu destinatu?

— Vreau a fi sinceru — respunse turculu — preotulu acesta se escortédia déjà de patru díle pe josu conformu ordinului pasiei Mustafa, care ne-a interdisu a transportá cu trasur'a pe unu individuu petatu de asiá crime teribile.

Osterman, dupa aceste deslusiri, se departa si apropiandu-se de Piccolo i dise:

— Asia barbaria inca n'am vediatu, asia dara déca cutare preotu, conformu chiamarei sale servește miss'a, marturisesce, predica cuventulu lui Ddieu, si consolédia pe moribundu comite crima. — Intr'adeveru, o astfelu de procedura numai în Turci'a se pôte observá, cá-ici aici nu esista ide'a de civilizatiune, — fic'a libertatii.

— Chrestinii din Turci'a nu se bucura de libertate religiósă, si d-ta simtiesci, cá unu artistu — respunse Piccolo.

— Asia simtiescu, cá omu — replica Osterman.

— Liniscescete amice — dise Piccolo — acésta scena seriósă iti ofere buna ocaziune pentru a studi'a referintiele de cultura din Turci'a, si scotiendu-si orologiulu din pusunariu ilu privi si continua:

— Astépta pucinu si-ti voiu oferi unu altu spectacolu placutu. — Dupa vorbele acestea începú a se preumblá cu artistulu.

— Pardonéza-me dle Piccolo — intrerupse artistulu tacerea, déca 'mi iau libertate a te întreba: pentru ce petreci pe aci?

— La întrebarea acésta nu-ti pociu raspunde acum cu sinceritate replica Piccolo. — În anii trecuti am petrecutu în Paris în calitate de membru la ambasad'a russésca. — Ce facu astadi aci, este o întrebare, care nu voiescu a o resolví, de orece se tiene de diplomatia si din diplomatie este eschisa sinceritatea. — Atat'a 'ti spunu, ca am o misiune diplomatica aici.

— E cu nepotintia dise Osterman, ca-ci dta nu poti fi politicu dupa cum 'ti cunoscú eu însurile nobile si umane.

(Va urmă).

si alu italianilor, cari aflandu-se în situatiuni analóge cu a nostra si-au concentratu poterile, si-au disciplinatu poporul, si-au adunatu capitalu intelectualu, si materialu si s'au preparatu în modu pacificu pentru marea actiune a emanciparei loru politice.

Sessiunea parlamentulu austriacu din Vien'a va fi închisa maine în 17 l. c. prin unu mesagiu de tronu, în care precum se dice, va avea locu si unu alineatu relative la negociatiunile de înpacare cu boemii, care s'au initiatu sub auspiciile ministrului de interne comitele Taaffee. Pentru înlesnirea negociatiunilor de înpacare s'au decisu din ambele parti, adeca din aceea a boemilor si a nemtiloru, cá se se esmita cate o comisiune de cate cinci membrii, cari se pactedie asupra puncteloru de înpacare.

Ovatiunea ce s'a adusu în 13 l. c. fostulu ministru austriacu Anton cav. de Schmerling, actualei presedinte alu înaltei curti de cassatiune din Vien'a, cu ocaziunea serbarei iubileului seu de 50 ani, petrecuti în serviciulu statului, au facutu o mare sensatiune în cercurile politice si cu deosebire în cele din Ungari'a,

Este lucru prea firescu, cá serbatorirea unui barbatu de stat precum este Schmerling, care a fostu si care mai este inca reprezentantulu ideei unitatii monarhiei austriace si a unui mare parlamentu centralu în Vien'a, se nu le convina ungurilor, totu asia de pucinu cá si înpacarea nemtiloru cu boemii.

Sunt înse, precum se vede în monarhi'a austriaca factori si curente politice, pe care ungurii nu le au potutu si nici nu le voru potea subjuga séu paralisá. În curendu speram a potea reveni si noi a espune mai pe largu activitatea lui Schmerling cá barbatu de stat austriacu, precum si consecintiele unei înpacari definitive între boemi si nemti.

Tecstulu autenticu alu conventiunei austro-ungaro-turcesci, relative la Bosni'a, Hertiegovin'a si la pasialiculu Novi-Bazar a fostu publicatu în Constantinopole în diariulu „La Turquie“. Acea conventiune consta din 10 articole si unu adnecsu. Vom publicá si noi într'unulu din numerile viitoare tectulu acelei conventiuni, pe care cetindu'lu cineva nu se pôte mirá în de ajunsu, cum de au trebuitu se tréca atâtá tempu până la încheierea ei.

În vecin'a Romani'a întréga atentiune este absorbita de lupt'a electorala pentru Constituantă. Pâna în momentele candu scriemú acestea, inca n'am primitu nici o scire despre resultatulu alegerilor facute, dar' nu ne îndouimú, ca majoritatea deputatilor alesi va fi national-liberala si destulu de patriotica, pentru cá în viitóra Constituantă se deslege cu prudentia si tactu grav'a cestiune a jidanilor. Avemú cele mai bune sperantie, ca Romani'a sub conducerea actualei cabinetu va trece cu bine si preste acésta critica situatiune, ce i s'a creatu prin tractatulu dela Berlinu si prin aliantia israelita.

Dela diet'a Ungariei.

Din desbaterile asupra înpunerei fortiate a limbei magiare.

(Urmare.)

Dupa referentele Baross a vorbitu Aug. Trefort, ministrulu de culte si instructiune publica, înse numai pe scurtu, din cauza precum dise densulu, ca comisiunea respectiva si referentele ei ar fi motivatu de ajunsu necesitatea înpunerei limbei magiare în tóte scólele din tíera de tóte categoriele; de aceea lui i lipsește numai, cá se recomande dietei adoptarea acestui proiectu de lege.

Ministrului urmă deputatulu A. Zay (sasu din Transilvani'a), carele într'unu discursu de o óra si jumetate combatú proiectulu de lege si tóte tendentiele auctorilor lui în termini atatu de tari si sarcastici, în catu adversarii strigara de repetiteori: la ordine! Presedintele înse nu iau luatú cuventulu. Niciodata vre-o dieta nu'si audise din gura sasésca muștrari asia de aspre si întemeiate, precum au fostu cele pronuntiate de Adolf Zay. Elu adeca vedendu placerea generala cu care fu întimpinatu proiectulu de lege de catra imens'a majoritate a dietei, observá în modu satiricu, ca acea siedintia dietala lui i se pare mai multu cá o serbatóre nationala a nationalitatii magiare, ca înse elu tocmai din acésta cauza se simte cu totulu streinu în acea dieta a Ungariei. La protestarile si strigatele ce urmara, Zay provoca pe adversarii, se nu i întortóce cuvintele, pentru ca si elu este unulu din cetatienii cei mai leali ai statului, de si sasu, dar' nu schimba patriotismulu seu cu niminea; cu tóte acestea elu se simte aici

cu totulu streinu, pentru ca nu întielege cum pôte se crédia natiunea magiara, ca o lege cá acésta i-ar asigurá esistentia; se simte streinu cu atatu mai virtosu, pentru ca i se pare cá si cum rass'a magiara ar marturisi prin acésta, ca ea nu este capabila de a-si asigurá viitoriulu singuru numai prin propria ei potere, si ca simte necesitatea de a sbea în sine poterea de viatia a compatriotiloru de alta nationalitate (kénytelen volna a másajkuak életelemeit magába szivni.)

În 13 Martie candu ne veni scirea sfasietóre despre perirea Szeghedinului, s'au întristatu si cetatienii sasi intocma cá si magarii. În aceeași di înse acestu proiectu de lege depusu pe mész'a dietei, d-vóstra d-loru conformu caracterului d-vóstra nationalu, uitarati la momentu durerea pentru Szeghedinu si ati manifestatu o bucuria nemarginita. Astadi candu noi petrunci de durere, cá-ci în acestu proiectu de lege vedemú o pedeca cumplita în progresulu nostru pe calea culturei, voindú noi a ne apará cu tóta lealitatea, suntemú înfruntati aspru de catra d-vóstra. Amu ajunsu departe în parlamentulu Ungariei, în catu nici chiar cuvinte de aপরare nu ne mai sunt permise.

Asia este, mie mi se pare ca d-vóstra aveti astadi o serbatóre familiară. V'ati unitu partidele cele mai disparate si v'ati înpacatu pentru scopulu pe care vi l'ati propusu. Cu tóte acestea eu am curagiulu se ve spunu, ca în acésta majoritate gigantica a d-vóstra lipsește homogeneitatea. Altele sunt motivele guvernului si altele ale comisiunei. Guvernulu se încérca celu pucinu a'si înbracă motivele sale în costumulu europénu, cá se nu i se póta dice, ca face sila nationalitatiloru. Comisiunea din contra nu se genésá întru nimicu de opiniunea Europei, isi bate jocu de nationalitati dicéndu: ca acésta lege va fi de celu mai mare folosu pentru densele. Guvernulu ceruse dela dascalu numai se cunósca limb'a magiara dupa gramaticá, se o scia propune cá ori ce altu obiectu; comisiunea din contra pretinde cá ei se învetie limb'a magiara asia, în catu se o vorbésca si scrie perfectu. Mai multu, reprezentantulu ministeriulu declarase, ca elu respinge conditiunea pusa de comisiune, cá limb'a magiara se devina studiu obligatu pentru tóte scólele primarie.

Dar' nici chiaru membrii comisiunei n'au fostu învoiti între sine. Toti erau magiari, alesi în adinsu din o singura nationalitate, pentru ca némtiulu Grünwald si slavaculu Baross întrecu pe magiari în siovinismulu loru. Cu tóte acestea doui membrii dintre cei mai eminenti, adeca Csengeri si Irányi, au declaratú rotundu, ca déca ar fi dupa ei, acelu proiectu de lege ar trebui se ia o forma cu multu mai blanda. Insusi Bela Grünwald si comitele Aurel Dessewffy au marturissitu în fine, ca ei nu vedu necesitatea si nici folosulu acestui proiectu de lege, ci tocmai din contra, ilu considera de stricatosu, neoportunu si periculosu.

Déca nu este homogenitate în guvern si comisiune se cercetamú din ce elemente este compusa compact'a majoritate de astadi, adeca formata de ocaziune. Membrii dietei, cari voru votá pentru acestu proiectu se potú înparti în 5 clase. Class'a prima se compune din acei deputati, cari mai nici nu cetescu vre unu proiectu de lege si nici pe celu de fatia; audira înse dela altii, ca e vorb'a despre propagarea limbei magiare si de aceea o voru votá. Imperati'a ceruriloru este a loru. În a dou'a classa sunt aceia cari votédia la comanda. În a trei'a classa intra deputatii, cari au studiatu proiectulu, cunoscú tendintia si consecintiele lui; ei vedu ca acela este spre reulu ne-magiariilor si li se pare, ca folosulu magiariilor va fi asia de mare, în catu nu merita se'si faca scrupolu din asuprirea nationalitatiloru. În a patr'a classa numeramú pe aceia, cari sunt pe deplinu convinsi, ca acestu proiectu de lege nu va ajutá magiariilor nemicu, va înpedecá cultur'a generala si va periclitá chiar' statulu ungurescu; ei înse totu ilu voru votá cá fórté necesaru, din cauza ca fiindu ei tiszaisti si vedendu ca ministeriulu actuale din caus'a noului dualismu si a politicei bosniace si-au perdutu mai virtosu la nationalitatea magiara tóta poporaritarea si s'au facutu de ura cu ea se légana în sperantia, ca prin acésta lege isi va recastigá prestigiulu de mai 'nainte. Asia dara domnii din opozitiune, cari lupta pentru acésta lege voru obligá pe d-lu Tisza la cea mai mare multi-mita, pentru cá preste pucinu se ajunga a reformá si scólele din Novi-Bazar. Vedeti bine, ca acesta este unu cinismu politicu. A cincea classa, cea mai numerosă si mai de auctoritate în acésta casa, are intentiunile cele mai bine-voitóre, judeca lucrurile cá adevérati barbati de stat, le lipsește înse

una: curagiul. Ei vedu bine, ca proiectul este nedrept, distructiv si periculos, dar' se temu forte de Asia numita opinie publica revoluta si turbata, ca se nu 'i nimicesca. Acestia voru vota de frica, pentru-ca se nu 'si compromita viitorul.

Sei si eu bine, ca este lucru foarte neplacut a sta la lupta cu opinii publice precum este cea actuala de aici. Dar' insusi infocatul Béla Grünwald au recunoscut in sedinta a comisiunii din 28 Martiu ca: noi aicea in Ungaria stam sub nesuferita presiune a unei opinii publice maiestrite si falsificate, incordata pana la extas. Dar' mie nu mi pasa nici de acesta; ér' d. Grünwald, care prin violentele sale brosiure au semnatu ventu (ura turbata contra nationalitatilor) in cursu de mai multi ani, se mira acuma, ca seceră orcană si ca nu poate scapa de spiritele pe care le au chematu.

Si seiti d-vostre cine sunt acele spirite? Se nu le cautati intre fii lui Arpad. Opiniunea publica, presiunea si terorismul acesta ce se simte astadi in tota politica Ungariei si in viata publica a poporalor ei, o facu renegatii, seu cum se mai numescu ei, neofitii, de aceea trebuie se ne ocupam astadi de ei cu atatu mai virtuos, ca pana acum acesta classa de omeni, cari au petrusu in arteriile statului, n'au fostu studiata mai de aproape. Acei renegati se recrută dintrii fii celorlalte nationalitati ale Ungariei. Ei se lapeda de originea lor, pentru ca nu voru se ia parte la suferinta cetatenilor de statu de classa a doua, ci se vira cu obrascia in sinul natiunii magiare, care domina astadi, ér' apoi pentru ca se si satisfac ambitiunea, grandomania si egoismul se indesa in primele linii cu aviditate si impertinentia. Acesti renegati considera patriotismul numai ca un mijloc de specula, ilu lictă intre sine cu devotamentu de farisei. Renegatii si-au facutu de profesiune a calumnia pe toti cari nu sunt de panura lor. Era acuma me adresău către d-vostre „parintii patriei“ si ve intrebă: poteti d-vostre suferi ca acei renegati egoisti si fara caracteru, ca câte unu strengariu de svabu din Torontalu si câte unu slavacu din Trencin se conduca destinele statului si se aiba privilegiul de a face iute cariera? (Sensatiune si strigate: la ordine!) Poteti d-vostre suferi, ca acesti cavaleri de industria in politica, se falsifice caracterul statului ungurescu, numai pentru ca se si ajunga scopurile lor personale?

Eu inse ve dicu d-vostre d-lor, ca pe catu timpu nationalitatea magiara nu este capabila de a si face politica sa prin fii sei proprii, pe catu timpu magiarii sunt necesitati a lasa in grija renegatilor toate afacerile oficiale si oficiose in functiuni publice si in presa din cauza, ca magarilor le lipsesce diligenta, perseverenta si tehnica, pana atunci statul Ungariei nu va infloiri; ca-aci adeca istoria ne invetia, ca classa renegatilor care traiesce din spinarea tiei, numai atunci ajunge la influinta si putere, candu statul este bolnavu.

(Va urmă.)

Transilvania.

— Sibiu. — (Dela sinodul arhidiececanu.)

(Urmare.)

In Sedinții VII fiindu la ordinea dilei raportului comisiunii scolare asupra raportului anualu alu consistoriului arhidiececanu ca senatu scolasticu, raportulu comisiunii deputatulu Dr. Nicolae Popu propune si sinodulu ia urmatoarele concluse:

I. In partea prima punctele 1, 2, 3, 6, 8, 10 se iau spre sciinta. In catu privesce celelalte puncte, se constata urmatoarele mancitati:

La p. 4 la a) conclusulu Nr. 143: 1877 se observa, ca regulamentul pentru scolele populare inca nu este executat.

b) Catechisatiunea si intocmirea unui manualu de catechisatiune pentru adulti (Nr. 114, 1876 si Nr. 152, 1877) nu s'au pusu in lucrare.

In punctu 5 proiectulu pentru inspectiunea scolelor din arhidiececa pana astadi nu s'a prezentat.

La punctulu 7 conclusulu pentru infiintarea unui institutu pentru invetioarese, se vede din actele alaturate ca nu s'a putut executat.

Astfelu sinodulu indruma pe consistoriulu a pune in lucrare conclusele amintite.

La punctulu 9 prin care se arata, ca consistoriulu n'a putut esopera nimicu pentru scolele nostre din sumele ce diet'a pe totu anul votăia pentru instructiune publica, consistoriulu are a repeti cererea la inaltulu ministeriu de culte si instructiune publica, in acesta privinta.

II. 1) Cu privire la conspectele tabelarie statistice se constata, ca ele sunt foarte neesacte in privinta operatiunilor numerice. Din aceste conspecte se vede, ca dela oficiulu protopresbiteriale alu Turdei nu s'au subternut datele statistice scolare. Consistoriulu se indruma a trage la raspundere pe respectivulu protopresbiteru pentru acesta neglijentia.

2) Cu privire la institutul teologico-pedagogicu pe viitoru se se arete, intru catu regulamentul s'a pus in lucrare si cu ce succes; se se spuna cati profesori definitiv si supletivi sunt aplicati, cati au depus examenulu de calificatiune, cu catu s'a sporit biblioteca si cu ce opuri si alte mijloce de invetiamentu; se se arete cu ce calificatiune s'au primitu elevii in institutu, cati sunt interni si cati externi.

Mai departe se dispune, ca regulamentul seminarialu se se puna in toate punctele sale in practica si a-nume:

a) Se se interneze clericii si pedagogii cu inceputulu anulul scolasticu viitoru.

b) In cancelaria directiunii seminariale se se introduca fara amanare protocoalele prescrise in §. 65 alu regulamentul.

c) Constatandu-se lipsa unui institutu de gimnastica indispensabila pentru pedagogi, elu negresitu are se se infiintie cu anulul viitoru scolasticu.

3) Constatandu-se ca dintre gimnasiile de alta confessiune se face amintire numai de scolarii cari frecventă gimnasiile din Sibiu si Naseudu, in viitoru au se se prezenteze datele statistice despre numerulu scolailor romani gr.-or. dela toate instituttele medii de pe teritoriulu arhidiecesei, precum si unu conspectu despre catechetii dela acele instituttele.

4) La numerarea scolailor romani greco-orientali dela toate instituttele medii si primarie din arhidiececa se se ia de basa percentualitatea dupa protopresbiterate, dupa etate, dupa seculu, de asemenea se se faca pe bas'a percentuala si comparatiunea cu anulul trecut.

III. Toate celelalte afaceri coprinse in acesta parte se iau spre sciinta, afara de proiectulu elaboratu de consistoriulu pentru infiintarea reuniunilor invetioarese, asupra caruia comisiunea scolară va raportă mai tardiu.

IV. Se constata, ca raportulu prezentat in genere nu da unu tablou exactu, din care se se pot vedea adeverata stare interna si externa a scolelor nostre. Anume nu se vede din raportulu acesta, in care parti ale arhidiecesei scolele nostre stau mai bine si in care mai reu, in cate comune nu sunt scole de locu, ce mesuri s'au luat spre a se infiintia acele, cate carti s'au introdusu, ce instructiuni si cerculare s'au emis pentru inbunatirea invetiamentului, in care parti s'au visitatu scolele si cu ce rezultatu. Nu este evidentu din raportu, cate sedintie a tinutu senatululu scolaru, cate piese au intratu, cate s'a resolutu si cate nu; in fine lipsesce lista stipendistilor.

Apretiandu reulu, ce poate rezultă din caus'a acestor lipse, pe viitoru ele sunt a se delatură. Mai departe in anul acesta se se visitiedie scolele sau prin referentu, sau prin alti barbati de scola delegati din partea consistoriului, celu pucinu a 3-a parte din numerulu protopopiatelor arhidiecesei, incependu cu scolele cele mai rele.

— In Sedinții VIII. La ordinea dilei a fostu raportulu comisiunii organizatore. Raportulu d. deputatu Partenie Cosma raportăia despre modificările ce ar fi se se faca in regulamentul afacerilor interne. Propunerile de modificare si adaose la regulamentul se desbatu punctu de punctu si se decide, ca acestu proiectu se se tiparēca separat si se se distribue intre deputati la inceputulu fiacarui periodu sinodalu.

Dupa aceea referentulu comisiunii ad hoc, alese pentru elaborarea memorandumului in caus'a proiectului de lege referitoru la introducerea limbei magiare in scole, Anania Trombitasiu, cetesce proiectulu de memorandum.

Terminandu-se cetirea proiectului de memorandum, la propunerea presidiului, Sinodulu se declara si intra in sedinta confidentiala.

La redeschidere presidiulu anuntie ca, dupa informatiunile primite, proiectulu de lege pentru introducerea limbei magiare in scolele confessionale, se va pune pe mēs'a dietei marti in 17/29 l.c., ca prin urmare abia avemu timpu de o di pana la pertractarea aceluia in diet'a tiei: Sinodulu, din respectu către gravitatea cestiunei si a timpului celui scurtu, renuntia la memorandumu proiectatu in sedinta a V-a si decide a asterne corpurilor legiuitoare reprezentatiunea facuta de episcopatul si consistoriile din metropolia, cu aceea, ca aproba pasii facuti de episcopatu si consistoriu. Sinodulu rōga pe corpurile legiuitoare, ca la pertractarea numitului proiectu de lege se ia in considerare motivele espuse in numita reprezentatiune.

Adress'a o va compune biroulu sinodalu in contielegere cu presidiulu si se va espeda inca astadi.

Proiectulu de memorandum, (vedi Art. I din Nr. 33 alu „Obs.“) se aclude la acte.

(Va urmă.)

Sciri diverse.

— (O noua intocmire in edarea de bilete la drumulu de feru.) La statiunea drumului de feru din Sibiu, incependu dela 15 Maiu st.n. se voru da pentru passageri la baile din Oen'a-Sibiului bilete pentru mersu si venitu cu o durata de 24 ore.

Totu din 15 Maiu st. n. pana la alta dispositiune se voru mai elibera bilete si 1) la statiunea din Brasiovu pentru passageri spre Sibiu si inapoi 2) la statiunea din M.-Osiorheiu pentru Sighisora, Mediasiu, Ibasufaleu, Brasiovu si inapoi.

Biletele acestea voru avea valore de 5 dile. La statiunile mai mari pe lini'a orientala a drumului de feru orientalu, pentru baile din Elöpatk-Valcele (statiunea Feldiōra) se voru elibera bilete pentru bai cu pretiulu scadiutu de 33 1/3% pe o durata de 45 dile.

— (Nou'a ordine a mersurilor trenurilor) pe lini'a drumului de feru orientalu, ce a intratu

in vigore in diu'a de 15 Maiu st. n. a. c. este urmatoarea:

Trenulu pentru persone pleca din Pest'a la 6 ore 25 minute sera si ajunge in Oradea la 4 ore 21 minute diminetia, in Clusiu la 9 ore 25 minute ant. merid., in Cucerdea la 12 ore 8 minute, in Teusiu la 1 ora 17 minute p. m., in Copsia-mica (Kis-Kapus) la 3 ore 19 minute, in Mediasiu la 3 ore 39 minute, in Ibasufaleu la 4 ore 22 minute, in Sighisora la 5 ore p. m., in Homorod-Cohalmu la 7 ore 7 minute si in Brasiovu la 9 ore 40 minute sera. Din Brasiovu spre Oradea-mare-Pest'a pleca trenulu de persone la 4 ore 10 minute diminetia si ajunge in Homorod-Cohalmu la 6 ore 38 minute diminetia, in Sighisora la 8 ore 29 minute a. m.; in Ibasufaleu la 9 ore 18 minute, in Mediasiu la 9 ore 53 minute, in Copsia-mica la 10 ore 11 minute a. m., in Teusiu la 12 ore 3 minute la amedi; in Cucerdea la 1 ora 31 minute, in Clusiu la 4 ore 5 minute p. m., in Oradea-mare la 9 ore sera si in Pest'a la 7 ore 55 minute diminetia.

Trenulu micstu pleca din Pest'a la 7 ore 30 minute diminetia, ajunge in Oradea-mare la 4 ore 32 minute p. m., in Clusiu la 11 ore 59 minute noptea, in Cucerdea la 3 ore 35 minute diminetia, in Teusiu la 5 ore 37 minute diminetia, in Copsia-mica la 8 ore 39 minute a. m., in Mediasiu la 9 ore 51 minute, in Ibasufaleu la 10 ore 45 minute, in Sighisora la 11 ore 54 minute a. m., in Homorod-Cohalmu la 2 ore 40 minute p. m., in Brasiovu la 6 ore sera.

Din Brasiovu catra Oradea-mare-Pest'a pleca la 10 ore 10 minute a. m., ajunge in Homorod-Cohalmu la 1 ora 50 minute; in Sighisora la 4 ore 41 minute p. m., in Ibasufaleu la 6 ore 7 minute sera, in Mediasiu la 7 ore 6 minute, in Copsia-mica la 7 ore 31 minute, in Teusiu la 10 ore 10 minute sera, in Cucerdea la 12 ore 9 minute noptea, in Clusiu la 3 ore 48 minute diminetia, in Oradi'a mare la 11 ore a. m. si in Pest'a la 8 ore 26 minute sera.

Pe liniile laterale Sibiu si Muresiu-Osiorheiu comunica pe di numai trenulu micstu si adeca:

Din Copsia-mica spre Sibiu, dupa o asteptare de 3 ore pentru calatorii la Sibiu, pleca trenulu la 10 ore 40 minute a. m. si ajunge in Sibiu la 12 ore 35 minute p. m.

Din Sibiu pleca trenulu la 6 ore 40 minute diminetia, ajunge la Copsia-mica la 8 ore 30 minute a. m., aici se inpreuna cu trenul de persone, care pleca spre Clusiu-Oradea-mare-Pest'a la 10 ore 27 minute a. m. si trenulu, care pleca catra Mediasiu-Brasiovu la 9 ore 16 a. m.

Din Cucerdea pleca trenulu micstu catra Muresiu-Osiorheiu la 2 ore p. m. si ajunge in M. Osiorheiu la 5 ore 8 min. p. m.

Din Muresiu-Osiorheiu pleca la 8 ore 40 min. si ajunge in Cucerdea la 11 ore 50 minute a. m.

Pe lini'a laterala Teusiu-Alb'a-Iulia (legatura cu calea ferata prima transilvana) pleca trenulu pentru persone die Teusiu la 1 ora 37 minute p. m., trenulu micstu la 10 ore 48 minute sera. Celu dintai ajunge in Alb'a-Iulia la 2 ore 9 minute p. m. si celu din urma la 11 ore si 30 minute noptea.

Din Alb'a-Iulia catra Teusiu pleca trenulu pentru persone la 11 ore 41 minute a. m., trenulu micstu la 4 ore 40 minute diminetia si ajunge in Teusiu celu dintai la 12 ore 13 minute dupa amedi era celu din urma la 5 ore 52 minute diminetia.

— (Generali de inchiriatu.) Jurnalulu din Petersburg, „Molva“, istoriscesce ca in Russi'a domnesce datina, de a inchiria pentru nunti generali demissionati „en pleine parade“. Acestu obicei a petrusu cu deosebire in cercurile burgese, care paradeza bucurosu cu relatiunile lor cu demnitari ai statului. Generalulu inchiriatu — chiri'a costa in astfelu de casuri dela 5 ruble de argintu in susu, dupa numerulu decoratiunilor — apare la serbatore in uniforma, petrece aci mai multu seu mai putinu, dupa cum i se platesce, de ordinaru se inbata si apoi, deca poate, se intorče su-perbu acasa.

— (Focu infricosiatu in Russi'a) Gubernatoriulu din Orenburg telegrafăia in 28 Aprilie a. c. la 12 ore noptea ministrului de interne urmatoarele: Cetatea Orenburg e in flacari dela 10 ore diminetia, viforulu nu mai inceta; e cu nepotintia a scapa partile de cetate aprinse. Nenorocirea e infortiore. O telegrama din 29 Aprilie diminetia anuntia: Cetatea in urm'a viforului, ce domnesce au arsu eri tota diu'a si adi-nopte; in unele case si adi arde, viforulu a incetat. Au arsu doue biserici, edificiulu oficiului cercuale, hal'a comerciala, statiunea telegrafica, preparandi'a, tribunalulu, casarm'a artileristiloru, directiunea corpului de ingineri, oficiulu de controla, judecatori'a cercuale si partile cele mai bune din cetate. Bani si documentele erariale in partea cea mai mare sunt scapati. Daun'a e enorma. Pana acuma s'au aflatu 3 cadavre arse.

Jumetate din locuitori si-au pierdut locuința si panaea. Cesti din urma se voru internă in barace situate la marginea cetatii. Pentru transportu de pane s'au telegrafatu gubernatoriului din Samara. Pentru comunele invecinate totu ast-felu de dispositiuni s'au luat. Adi sosescu din Samar'a unele despartiaminte de pompieri. S'au planuitu formarea unui comitetu de ajutorare auxiliariu, dar' cei lipsiti sunt asia de multi in cătu midilócele locale sunt nesuficiente. Gubernatoriulu cere a-i-se tramite bani cu graba mare. Sub decursulu focului nu s'au intemplat nici furtu, nici altu escesu. Intre cei arsi sunt tare multi oficiali. Ministrulu de interne au tramisu de o camdata 10.000 de ruble.

— (O excursiune de venatóre). In Neapole se pregatescu barbatescu pentru a face o excursiune de venatóre in Afric'a. Scopulu, care vreau se-lu ajunga e de a arangea cu ajutoriulu regelui abissinianu o venatóre in desierturile Africe. Intre membrii expeditiunei se afla forte multi italieni de frunte; intre ei se afla contele Antonelli nepotulu cardinalului defunctu si Eduardu Daum'a. — Menelicu, regele Abissinie e unu mare iubitoru de arme frumoșe si e unu venatoru bravu. Elu le va esi inainte la calea diumetate. Capitanulu Martini conducătoriulu expeditiunei i duce mai multe arme pompoșe cá daru din partea regelui Umbert. —

— (Procesu intre Austri'a si Prussi'a.) In 29 l. trecute au trebuitu se se pertractadie inaintea tribunalului supremu din Manheim unu procesu, care decurge intre procurorulu erariului austriacu si prussianu. Causa la acestu procesu au datu-o doue proprietati din Silezi'a prussiana, cari mai inainte apartineau ordinului germanu si asupra caror'a Austri'a isi tine dreptulu seu. Austri'a e reprezentata prin procurorulu Geismar si Prussi'a prin procurorulu Lewald.

— (Bibliografia.) A esitu de subtu tiparu „Statutele Reuniunei romane de cantari in Sibiiu“. Editur'a Reuniunei. Sibiiu. 1879.

— Din Scrierile d. N. Andriescu-Bogdanu ne veni fasciór'a I alu carei coprinu este: „Tiuca-nulu“, drama intr'unu actu; „O preamblare la Ungheni“, novela amusa; „La revedere! — Fortun'a“, poesii; „Trandafiru albu“, improvisatiune si „Treia amanti“, comedia intr'unu actu. — Iassi, 1879. Pretiulu 50 bani = 25 cr. v. a.

— Din „Darea de sēma asupra procesului politicu de pressa alu d-lui G. Baritiu, care esise in editiune separata, si trecēdu-se cu totulu pe neasteptate editiunea I, tipografi'a W. Krafft publică si editiunea II; acēsta inse numai in 500 de exemplarie. Pretiulu e totu 25 cr.

Brosiur'a se afla de vendiare in Vien'a la librari'a K. Gräser, Wallfischgasse Nr. 6, éra in Cernauti la librari'a H. Pardini, in Bucuresci la librari'a Szöllösy, piati'a Teatrului si in Iassi la dn. profesorulu Stef. Emilianu.

Conversatiuni asupra traducerei cartiloru nōstre bisericesci.

(Urmare.)

2. Vers H δὲ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος; iar terra eră neveđută și informă. — Când dice neveđută și informă, va să dică quō există terr'a sau materia din eternitate; ânsē nu eră încă nici o formă. In dioa de astădi de s'ar' fi scris aquest verset de bărbăți că Buffon și Cuvier, n'ar' fi putut a 'l scrie mai exact și mai concis, ânsē de va luă quineva inainte alte versiuni, vede quă fiă quare a vrut să 'și arate in traducēi ideile sau innoanța sa, iar nu ideile lui Moysē, după cum le arată Septuaginta que scriu cu atăția anni inainte de Christianismu.

Vulgata dice.

Terra autem erat inanis et vacua.

Alții: vană si vacua,

Alții: vacuitate și nimic.

Pôte-se o absurditate mai mare dequāt aqueasta din urmă. *Nimicu!* ânsē Locul que a existatu din eternitate, cu que eră plinu, quō vidu nu există?

3 Vers: „Fiă lumină — și fū lumină.“ Γεννηθήτω φῶς s'a fost tradus că și γενεσις „facă-se lumină“ que in helleneșce însemnă „fiă lumină.“ A face sau a se face nu numai quō este o expresiō materiale, ci arată și ore-quare întârziere, ori quāt de rapede ar' fi facerea; quōci presupune o durată dela un capēt pînă la altul, unde *fiă* și *fū* e o singură clipă. Moysē va să arate quō între voia sau cuvēntulu lui Dumneđeu și între execuțiō nu există interval.

5 Vers. Este de observat expresia „diē una“ și nu dioa antēia sau prima. Ἡμέρα μία iar nu πρωτη se exprimă Septuaginta. Assemenea se exprimă textulu hebraicu. Când dice quinevā dioa antēia înțelege un început de unde începe timpul, și când dice început, cată a înțelege și fine, unde timpul este cum disserōm, nemarginit, infinitu de amēndoe părțile. Apoi când dice quinevā in aqueastă împregiurare „dioa antēia“ cată a înțelege deia creat pāmēntulu sau terr'a, cu sōrele și cu tōta system'a solara; quōci numai ast felu pōte a'și imagină prima rotațiō a terrei sau revoluțiō a sōrelui după cre-

dințele anticilor; și prin urmare a se împlini aquea que se dice di și nōpte de 24 ore. Ânsē aqueasta, după Moysē, nu se pōte imagină de quāt la versetulu 19 după crearea sōrelui, lunei și stelleror, que se vede în a patra epocha sau diē. De atunci se pōte numera și dicce prim'a di de 24 ore. Pînă aici nu eră sōre, eu system'a solara și prin urmare nu rotațiō, și nici di antēia.

Așā darō a dice „di un'a“ este numai conformu nu quea que a scris Moysē, și cu dogmele Biserice, ci și cu logic'a quea mai comună a ômenilor, și ênsuși cu ideile și cunoscînțele quelle mai naintate alle quellor mai renumiți geologi ai secululu nostru. Diē, însemnând lumină in genere, „diē una“ însemnează epochă a creației; mai vîrtos quō in hebraesce di adesea însemnădă perîodu, epochă; și adesea totulu sau multul ē personificatu in individ sau partea quea mai mica. Hebreii spre esemplu, sunt numiți că un singur om, Israel. Ênsuși pînă in dioa de astădi in multe limbe quānd vor sē arăte, quō un omu este cu avere, cu stare mare, dicu ē omu cu parale, cu bani que ē partea quea mai mică e monedei, in locu de a dice quē ē cu talanți sau cu ducati. Aici se personifică totul sau multul in quea mai mică parte a averii quare ē banul.

Așā „dioa una“ este o expresiō primitivă și naïvă, quānd narră quineva și enumeră ore-quare evenimente, împregiurări, distanțe sau intervale, si dice „ține una;“ sau „una la mână.“ Di un'a este: lumină un'a, epoch'a antēia.

10 Vers; „Si chiēmō Dumneđeu uscatulu Pāmēnt.“

Aici in adevăr nici o vorbă nu ē mai propriă de denumirea hebraică, ca vorb'a „pāmēnt“, și nici o limbă că a nōstră nu'și a făcut o vorbă spre a traduce mai înnemerit versetulu acesta, nici ênsuși hellenic'a, quōci dice: καὶ ἐκάλειεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν (terrā), Românul in aqueastă împregiurare dicce întocmai că Moysē „pāmēnt“, adică paviment, locu pe quare pōte stă quinevā.

27 Vers. „Si creō Dumneđeu pe omu; — după imaginea lui Dumneđeu făcū pe dēnsul.“ In adevăr quō in Bibliă precum și in tōte limbele primitive, cum se vede și in Homeru, repetițiile sunt desse, une-ori de naïvitate, alte ori pentru mai multa întărire; aici ânsē după cum se vede și aiea, repetitia este intr'adins și coprinde o doctrină întregă și forte mare și salutariă. Pînă la Moysē, toți quāți cuteđasserō a arătā ore quare assemēnare a Omului cu Dumneđeu au cătată cādē martiri că nisce profanatori de quelle divine. Divinitatea in Indii, in Babylonia, in Egyptu, putea să aibă ori-que formă mai mult sau mai puțin terribilă și monstrușă; putea fi reprezentată cu patru sau mai multe capete, putea avē assemēnarea siērpelui, Boului etc. numai că omu nu putea fi reprezentat, pentru quō omul eră necesariu dē a fi sclavul preotului, și despoților; altarul și thronul nu suferia o assemēnare emancipare a Omului; Omul eră verme, humă, lucrul altuia de mai puțin prețu și de quāt vitele, quāror tot le mai face și pelea și carnea quēvā după que mor.

Așā ori-quine a cuteđat a dice quō Omul ē după assemēnarea lui Dumneđeu, a cădū victimă fulgerat cu anathem'a, sau lovit cu mōrtea, cu închisorea, cu expatriarea. Primii coloni ai Greciei furō nisce refugiați Egypteni, alungați că nisce revoluționari sau eretici, que cuteđarō a nu mai dice Homului. humă, muritor și βροτός brutu, pascător sau mănecator că vita și alte assemēnare, ci „căutator in sus“ ἀνθρωπος. Dēla ἀνθρωπος incepurō primele idei in Grecia de demnitatea Omului și de emanciparea lui de jugulu sacerdotal que se punea intre omu și Dumneđeu și nu'l lăssă a cătā in sus.

Moysē cuteđō și mai departe: ellu declarō quō omul ē după imaginea și assemēnarea lui Dumneđeu creatu. Doctrin'a aqueasta ânsē nu putū avē drept de cetate acolo unde domniă Pharaonii. In desert a cătat a se duce spre a se scrie și a se propaga la un popol nouu, que cătā a eși din quei que 'și au lăssat ôsele in desert; quōci nici Hebreii quei vechi nu putea după credințele lor suferi o assemēnare profanațiō. Tradițiā vechiā quō Omul ē verme, se repetă și de ênsuși David după que se veđu rege.

Așā quānd Moysē spune aquestui populu și generațiilor fiitōre și apoi universalulu întregu despre crearea Omului disse:

„Si creō Dumneđeu pe Omul; — după imaginea lui Dumneđeu il creō pe dēnsul.“ Aqueastă repetițiō așā de explicită și curată arată cu adevărat o doctrină nouă; dicēdu „și creō Dumneđeu pe omu. — După imaginea lui Dumneđeu il creō de dēnsul“, că și quānd ar' dicce: Audit'ati voi? După imaginea lui Dumneđeu sunteți creați.“

De atunci dată dreptulu de cetatenie a aquestei idei que făcū atăția martiri și in lumea vechiă și in quea nouă.

Ideea se naturalisō in multe State și intră in condicele religiōse și politice; nu se mai putea reproba că o eresia, ci din contra avū drept de ortodoxie; ânsē de unde vine quō nu addusse încă mântuirea după cum se asteptă? Unde ē reactia aquestei doctrine? Mulți din quāți s'au spariat și se spărie de densa își disserō și își dicu încă: Ideea n'o mai putem persecuă; ânsē noi să facem alt queva. Pentru quo a apucat a se recunōsce quō este assemēnare intre Omul și Dumneđeu, in locu de a face pe Omul după assemēnarea lui Dumneđeu, să facem pe Dumneđeu după assemēnarea Omului, și mai vîrtos a unuia din quei mai terribili tyrani: săi dăm o curte, ministri, armate, midlocitori sau solitori, favoriți privilegiați ai sei, pasiuni etc., etc.; să nu 'l lăssăm farō okne, închisori, deportații, Siberii, ci din contra aqueasta să le facem eterne, să le împlem cu gratare, cu furci, cu frigări și alte assemēnare, quare să facă ca un Pharaon din quei mai cumpliti să semene un sânt pe lungă quea que dicem noi Dumneđeu; qua să ne recunōscă apoi lumea tōte ale nōstre, ênsuși după dreptulu divin. Aici ē reactia; quō nu se nevoirō ômenii a fi ei

dupō assemēnarea lui Dumneđeu, ci făcurō pe Dumneđeu după assemēnarea ômenilor.

Mai este de observat in versetulu aquest'a, quō după que repetă, „Dupō imaginea lui Dumneđeu il creō pe dēnsul; adaoge: masculine și feminine ti creō pe dēnsii.“ Quānd vorbesce de genere sau de spetia umana întregă vorbesce in singular: pe omu, adică omenirea, pe bărbat și pe femeie; quānd ânsē desparte aquest genere in masculine și feminine, apoi se exprimă in plural; adică in-quea que este după imaginea lui Dumneđeu, și barbatul și femeia are aqueași imagine și prin urmare aqueași dreptu; iar in quea que este despre diferința sexelor aici nu ē unul sau „dēnsul“, ci „dēnsii.“ Aici Moysē înaltă pe femeie la aqueași rangul cu sōcul ei; și iar intr'adins se exprimă in plural, considerând pe fia-quare că o persōnă; iar nu unul numai persōnă și altul lucru, după cum eră mai tōte doctrinele orientale și sunt și pînă astădi.

Emancipatia femeiei dată dela primii adversari ai dreptului pharaonicu, dintre quaru quei mai renumiți furō Cecrope și Moysē; și apoi dela Christ, adversarul quel mai terribil al tutulor pagānătăților și mai vîrtos al faimosului *drept roman*.

31 Vers. „Si veđu Dumneđeu tōte quāte a făcut; și ecce bune forte.“ Aquest verset cum și alte multe s'ar fi putut traduce după limbele moderne dicēdu: și veđu Dumneđeu căte a făcut, și se mulțumi de dēnsule sau, și in adevăr forte bune eră tōte“ și alte expresii assemēnare; ânsē unde ar' mai fi mai fost originalitatea stilului; de unde ar' mai avē cititorulu român o idee despre cum s'a exprimat Moysē. Si aici și tot d'auna o vom repetă, quō scopul nostru nu este de arătā cum scriu și ne exprimăm noi, ci cum s'a exprimat Moysē și toți scriitorii din Israel. Apoi pe lungō originalitate, și energia ar' lipsi, de ne amu exprimă altfelu. „Si ecce bune forte“ este că și quānd ar. luă quinevā pe cititoru sau pe ascultător de urechi și 'l ar dā cu capul de univers, și iar dice; ecce tontule, ingratale, quāt de bune sunt, ecce quāt a proveđut Dumneđeu in tōte, quāt tōte ascultă și să supun legilor lui; numai tu, te ai luat după legile ômenilor que le numescu Drepturi, dreptate, que le împonu despoții și le învėtiă advocații.

Terminând aquest capitol, adducemu a minte cititorului a însemnă quō e unu capitol de creațiō que in-vederădă cunoscînțele lui Moysē in sciințele physice și geologice atăta, in quāt se potu apropiā multu de tot que a descoperit sciința pînă in zilele nōstre. Si Grecii și Romanii și alte nații au vorbit in cosmogoniile lor despre creațiō; ânsē quāt de inapoi remānu pe lungō Buffon, Cuvier și alții; unde Moysē singur arată creatia după ordinea quea mai naturale, și in șese dille sau perîode, după cum nu'l pōte denegă nici unul din intellegții moderni.

Cititorul mai pōte însemnă pentru cuvinte que vommu dā mai in urmă, quō aqueast capitol fiind cu totulu de creatiō, este întregu un capitol Activ.

Post'a redactiunei.

— La întrebările ce ni se facura respundemu: ca din brosiur'a „Darea de sēma asupra procesului politicu de pressa alu d-lui G. Baritiu, tipografi'a W. Krafft din Sibiiu tramite si in comisiune. Ori ce comande in acēsta privintia se se adresedie deci la numit'a tipografia. Dictionariulu ung-roman. costa legatu bine, 3 fl. 50 cr.

— Fagarasiu 14, din Bucovin'a 9, Lugosiu 13 Maiu, — voru esi cătu mai curendu.

— Rom'a 5 Maiu, dupa Angelo de Gubernatis. In Foisiora. Poteti continuă.

— Beiusiu. Va intră mai pe scurtu, că-ci functionariu că elu, — cu mile. Se nu uitamu nici pe unu momentu: Sisthemele gubernamentali facu pe functionari asia precum sunt.

— Reginu et Deda. Nu ne amestecati in de acelea. In „Telegrafulu rom.“ curge; acolo se continuati, sau mai bine, nicairi. Prea sunt personalitati gretiōse.

— Zamu, 1 Maiu. De ar fi fostu multu mai scurta, s'ar fi publicatu indata. Casuri de acestea au fostu cu sutele in monarchia.

— Din Satmaru. Doue proteste in caus'a limbei. Dara numai căte o persōna privata?! Care ar fi folosulu?

— Juculu de josu, 5 Maiu. Multiamita ferbinte. Intru alte, vedeti cum evenimentele se precipitēdia.

— Bucuresci 20, Bucur. 21, Bucur. 26 Aprile v. Numai prin convenire personale.

— Brasiovu 10 Maiu. Cu sau fōra procesu, dupa legile penali si de pressa, ori-cine lovesce in caracteru privatu si propaga secrete de ale familiiloru spre a produce scandale, este si remane calumniatoriu infamul la orice poporu civilisatu. Lasati se si faca de capu.

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de maschine agricole (69) 4-20

se recomanda prin specialitatile lor, renumite prin executarea lor forte solida, ambletu usor, productivitate mare si treieratu curatu a

Maschinelloru lor de treieratu de mana si cu verteu

dela 1 pana la 8 poteri de cai seu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciururi pentru bucate, taiatoare de paie, mori pentru sdrobotu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.